

Ilon askeleet

*vinkejä kouluikäisen lapsen
kielenkehityksen ja oppimisen tueksi*

Kuvitukset:
Hanne Itärinne

”Oppiminen ei ole kiinni paikasta tai tavasta,,

Vanhemmalle

Kieli avaa ikkunan rajattomaan tiedon maailmaan ja mahdollistaa sosiaaliset suhteet. Lapsi kehittyy kaiken aikaa – tavallinen arki tarjoaa lukemattomia mahdollisuuksia oppia uutta.

Mieti omaa sekä lapsesi tapaa oppia. Opitko parhaiten näkemällä, kuulemalla, tekemällä vai kokemalla? Onko lapsesi oppimistapa samanlainen vai erilainen kuin sinun? Tunnistatko lapsesi vahvuudet ja osaatko tukea niitä?

Lapsi omaksuu asioita yleensä helpoimmin tekemällä ja kokeilemalla käytännössä. Hän oppii sanoja ja käsitteitä, kun asioita nimetään, kuvail-

laan ja sanotaan toisin. Kuvat, piirroksot ja eleet auttavat asioiden mieleen painamista. Monen aistin käyttäminen tukee oppimista.

Lapsen toimintaa helpottaa, kun tekeminen suunnitellaan ja jaetaan osiin. Miettikää yhdessä, mitä tehdään ensin, mitä seuraavaksi ja mitä lopuksi. Suunnitelman voi kirjoittaa tai piirtää paperille.

Arjen askareiden ohessa syntyy luontevasti myös keskustelua. Ole kiinnostunut lapsesi ajatuksista, mielipiteistä ja tunteista sekä jokapäiväisistä asioista kuten koulusta, kavereista ja harrastuksista.

Aivoliitto on koonnut tähän oppaaseen vinkkejä, miten kouluikäisen lapsen vanhemmat voivat tukea lapsensa kielenkehitystä ja oppimista arkisissa tilanteissa. Vinkeistä voi olla erityisen paljon apua, jos kouluikäisellä lapsellasi on haasteita esimerkiksi uusien sanojen ja käsitteiden oppimisessa, kielellisessä muistissa, kuullun tai luetun ymmärtämisessä, matematiikan sanallisissa tehtävissä, keskittymisessä, toiminnan ohjauksessa, sosiaalisissa taidoissa tai tunteiden käsittelyssä.

Nimeä, kuvaile ja sano toisin,,

Yhdessä kokkailu on hauskaa

Ota lapsi mukaan ruokaostoksille. Suunnitelkaa yhdessä ostoslista kirjoittamalla, piirtämällä tai rastittamalla mainoksesta ostosten kuvia. Ota lista mukaan kauppareissulle.

Etsikää, nimetkää, punnitkaa ja laskekaa tuotteita sekä pakatkaa ne kassiin. Laittakaa tavarat kotona oikeille paikoilleen.

Lukekaa resepti yhdessä. Lehdistä ja verkkosivuilta löytyy kuvitettuja ruokaohjeita. Ottakaa esille ja mitatkaa tarvittavat ruoka-aineet. Nimetkää käyttämiänne ruuanvalmistusvälineitä.

Anna lapsen pilkkoa, raastaa, vatkata, sekoittaa, keittää ja paistaa.

Ruuanlaiton ohessa voitte miettiä, mitkä ruuat alkavat tietyllä kirjaimella (p niin kuin puuro tai pitsa) tai tietyllä tavulla (to niin kuin tomaatti, li niin kuin lihapulla). Luetelkaa viljoja, maitotuotteita, juureksia, marjoja tai hedelmiä.

Kattakaa pöytä ja laskekaa, montako ruokailijaa on tulossa syömään. Mitä ruokailuvälineitä tarvitaan?

Keskustelkaa ruokailun yhteydessä päivän tapahtumista. Kerro omasta päivästäsi ja kysy, mitä lapsesi on tehnyt ja kokenut.

Kuvaillkaa, miltä erilaiset ruuat maistuvat tai tuntuvat suussa. Onko ruoka suolaista, makeaa, hapanta vai karvasta? Tuntuuko se kovalta, pehmeältä, rapealta, sileältä vai venyvältä?

Nyt on siivouspäivä

Siivotkaa yhdessä ja ilman turhaa kiirettä. Miettiä ensin, mitä pitää tehdä ja missä järjestyksessä. Apuna voi olla piirretty tai kirjoitettu muistilista.

Laittakaa tavarat omille paikoilleen: kirjat hyllyyn, kynät kynäkoteloon ja legopalikat laatikkoon. Säilytyslaatikon kylkeen voi piirtää, kirjoittaa tai tulostaa kuvan, mitä laatikossa säilytetään.

Lajitelkaa likaiset pyykkiä värien mukaan ja harjoittele yhdessä pesukoneen käyttöä. Järjestäkää puhtaat pyykkiä kaappeihin.

Lapsi oppii leikkien

Kielileikit edistävät lukemaan ja kirjoittamaan oppimista. Ne ovat hauskaa ajanvietettä esimerkiksi matkustettaessa. Laiva on lastattu -leikissä voitte luetella vaikkapa soittimia, huonekaluja, kasveja, eläimiä tai k-kirjaimella alkavia sanoja.

Kertokaa toisillenne vitsejä ja tarinoita. Lorutelkaa, riimitelkää tai räpätäkää. Kootkaa palapelejä, täytäkää ristikoita ja pelatkaa lauta- ja korttipelejä.

Kokeilkaa yhdessä lapsen ikä- ja kehitystasolle sopivia tietokone- ja konsolipelejä. Hyviä, kehittäviä pelejä löytyy myös useilta verkkosivustoilta. Tämän oppaan takakannessa on linkkejä muuta miin niistä.

Tutustu myös niihin peleihin, joita lapsi pelaa itselleen tai kavereidensa kanssa. Juttele lapsen kanssa pelien hahmoista ja tapahtumista.

Ylös, ulos ja retkelle!

Tehkää yhdessä retki puistoon, metsään, kirjastoon tai torille. Nimetkää ja kuvaillkaa näkemiänne ja kokemiänne asioita. Laskekaa autojen värejä tai merkkejä. Keksikää ja kertokaa toisillenne ohikulkevien ihmisten kuvitteelliset nimet, ammatit, perheenjäsenet ja elämäntarinat.

Osa lapsista oppii uusia asioita parhaiten liike muistin kautta. Heitelkää palloa ja luetelkaa heittojen tahdissa viikonpäiviä tai värejä englanniksi. Hyppikää portaita alas sanoen samalla kuukausien nimiä. Leikkikää leikkejä, joissa saa ottaa tietyn määrän askeleita ja laskekaa askeleet ääneen.

4 Kiitä, kehu ja kannusta,,

Rauhallinen läksyhetki

Kannusta, tue ja rohkaise lastasi koulunkäynnissä. Ole kiinnostunut opiskeltavista asioista ja muista koulukuulumisista.

Auta lasta tarvittaessa. Miettikää yhdessä oppimisen keinoja ja muistisääntöjä. Jos et itse ehdi aina auttaa lastasi läksyjen tekemisessä, pyydä apua isovanhemmilta, muilta sukulaisilta tai ystäviltä.

Tauota tehtävien tekemistä. Jos lapsella kuluu päivittäin liian pitkä aika läksyihin, ota yhteys opettajaan ja kerro tilanteesta.

Äänikirjat helpottavat kouluaineiden opiskelua, jos lapsella on lukivaikeus tai lukeminen on kovin hidasta.

Matematiikan sanalliset tehtävät voi selittää piirtäen, jolloin merkit ja käsitteet konkretisoituvat. Laskemisen apuna voi käyttää myös esineitä kuten pikkueläimiä, värikyniä tai nappeja.

”Kuuntele, keskustele, kysele ja kerro,,

Sosiaaliset taidot ja tunteet

Rohkaise lasta toisten lasten seuraan, osallistumaan yhteisleikkeihin ja kokeilemaan erilaisia harrastuksia.

Kun lapsi haluaa jutella kanssasi, kuuntele rauhasa. Anna lapselle aikaa kertomiseen ja kysymyksiin vastaamiseen. Varmista myös, että lapsi pysähtyy kuuntelemaan, kun sinä puhut hänelle.

Muistelkaa yhdessä koettuja tapahtumia. Kerro lapselle tunteistasi ja kokemuksistasi ja houkuttele lasta kertomaan omistaan. Pohtikaa ja ihmetelkää asioita yhdessä.

Purkakaa tunteita aiheuttaneita tilanteita kuten onnistumisia, innostumisia, vastoinikäymisiä ja riitoja osiin: mitä tapahtui ensin ja mitä sitten, mikä tuntui mukavalta ja mikä ikävältä.

Sanoita lapsen tunnetiloja: ”Tiedän, että sinua harmittaa.” ”Huomaan, että olet innoissasi.” Piirtäminen tai kirjoittaminen voi helpottaa keskustelua. Viereisellä sivulla on piirretty tuki-kuva lauseesta: ”Tiedän, että sinua harmittaa, koska et saa nyt pelata tietokoneella. Mutta on jo liian myöhä, pian mennään nukkumaan.”

Jutelkaa myös televisio-ohjelmien ja elokuvien tapahtumista ja henkilöistä. Miksi he tekevät jotain tai reagoivat tietyllä tavalla? Miltä heistä mahtaa tuntua?

Jos lapsi ymmärtää vitsiksi tarkoitetun sanonnan tai ilmaisun konkreettisesti, sen voi selittää toisin sanoin tai havainnollistaa piirtämällä. Lapsi ei ehkä ymmärrä esimerkiksi sanontaa, että joku on vihreä kateudesta.

***Lapsi on hyvä juuri
sellaisena kuin hän on,,***

Kielenkehitys etenee yksilöllisesti

Kaikilla lapsilla kielenkehitys ei suju tyypillisesti. Myös saman perheen lapset omaksuvat kielen eri tahtiin.

Kielenkehitys viivästyy jopa viidesosalla lapsista. Osalla näistä lapsista on vaikeuksia ja haasteita vielä kouluiässä ja he tarvitsevat usein tukitoimia sekä kotona että koulussa. Kuvat ja eleet helpottavat uusien asioiden omaksumista, vahvistavat sanojen merkityksiä lapsen mielessä ja tukevat oppimista.

Jos kielenkehityksessä on viivettä ja oppiminen takkuu, lapsi hyötyy erityisen paljon vanhemmilta saadusta tuesta. Muista rohkaista, kehua ja

kannustaa lasta, jotta lapsella säilyy oppimisen ilo ja motivaatio.

Arjen askareet yhdessä vanhemman kanssa ovat tärkeitä kaikille lapsille. Ne tarjoavat luontevia tilanteita keskustelulle sekä kehittävät lapsen kieltä, ajattelua, tunteiden hallintaa ja sosiaalisia taitoja. Yhdessä tekeminen lujittaa lapsen ja vanhemman välistä luottamusta ja kiintymystä. Ilmaise olevasi kiinnostunut lapsesi ajatuksista ja mielipiteistä ja kunnioita niitä.

Lapsi on hyvä omine piirteineen ja oppimista-poineen – juuri sellaisena kuin hän on.

Jos olet huolissasi lapsesi kielellisestä oppimisesta, keskustele rohkeasti asiasta lapsesi opettajan kanssa. Voit ottaa yhteyttä myös lapsesi koulun psykologiin, erityisopettajaan, koulukuraattoriin tai terveydenhoitajaan. He ohjaavat lapsesi tarvittaessa lisätutkimuksiin.

Kirjallisuutta ja oppaita:

*Joko se puhuu? Kielenkehityksen tukeminen varhaislapsuudessa,
Siiskonen – Aro – Ahonen – Ketonen (toim.), PS-kustannus.*

*Sanat sekaisin? Kielelliset oppimisvaikeudet ja opetus kouluiässä,
Ahonen – Siiskonen – Aro (toim.), PS-kustannus.*

*Ymmärsinkö oikein? Kielelliset vaikeudet nuoruusiässä,
Aro – Siiskonen – Ahonen (toim.), PS-kustannus.*

Kehityksellinen kielihäiriö -opassarja, Aivoliitto ry.

Pienen kielipolku – vinkkejä lapsen kielenkehityksen tueksi, Aivoliitto ry.

Verkko-osoitteita:

aivoliitto.fi: Tietoa kehityksellisestä kielihäiriöstä.

Myös yllämainitut Aivoliiton kustantamat oppaat löytyvät verkkosivuilta.

verraton-lehti.fi: Adhd:n ja kehityksellisen kielihäiriön erikoislehti.

celia.fi: Tietoa äänikirjoista.

mll.fi/vanhemmille: Tietoa lapsen kehityksestä sekä leikkivinkkisivu, jossa leikit on jaoteltu esimerkiksi tutustumisleikkeihin, ulkoleikkeihin ja hoksaamisleikkeihin.

lukihairio.fi: Tietoa lukihäiriöstä.

lukimat.fi: Tietoa lukemaan oppimisesta ja siinä mahdollisesti ilmenevistä ongelmista. Perustietoa matematiikan oppimisesta ja oppimisvaikeuksista. Mahdollisuus ladata Ekapeli ja Ekapeli-Matikka.

peliraati.fi: Peliarviointeja, keskustelua ja vertaistukea pelien valintaan vanhemmille ja kasvattajille.

avainsaatio.fi/tuotteet.php: Kahva-tuotteet sekä opas ja dvd ”Esteetön viestintä lapsen arjessa”.

Aivoliitto